Utbildningsutskottets betänkande 1984/85:15

om anslag till forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m. (prop. 1984/85:100)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1984/85:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna B 7–B 10 jämte motioner. Vidare behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i inledningen till propositionen (s. 49–51).

1. **Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet.** Regeringen har under punkt B 7 (s. 133–134) föreslagit riksdagen att till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 24 845 000 kr.

Motionen

1984/85:2822 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

9. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att från anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolområdet föra över 3 000 000 kr. till anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd.[1]

11. att riksdagen beslutar att till Forskning och centralt utvecklingsarbete anvisa ett reservationsanslag av 27 845 000 kr.

Utskottet

Från förevarande anslag bekostas forskning och centralt utvecklingsarbete inom ungdomsskola och vuxenutbildning samt informationsåtgärder i samband därmed. Skolöverstyrelsen (SÖ) ansvarar för planering, samordning, utvärdering och spridning av information om verksamheten.

I enlighet med vad föredragande statsrådet har redovisat under anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd beräknas en överföring av 3 milj. kr. till det anslaget från förevarande anslag.

Föredragande statsrådet framhåller att det är viktigt att en representativ del av den försöksverksamhet som bedrivs inom ramen för det påbörjade utvecklingsarbetet inom gymnasieskolan noggrant utvärderas för att ge ett gott underlag för kommande ställningstaganden. Statsrådet anser att medel för central pedagogisk och ekonomisk utvärdering i gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1985/86 skall beräknas under förevarande anslag. För ändamålet

[1] Yrkandet behandlas även i utskottets betänkande 1984/85:13.

bör 2,8 milj. kr. tillföras anslaget, varav 1 milj. kr. är en överföring från det tidigare anslaget Reformering av gymnasieskolan. Sammanlagt redovisas ett medelsbehov under anslaget av 24 845 000 kr. för budgetåret 1985/86.

I motion 1984/85:2822 (m) yrkande 9 avvisas förslaget om en överföring av 3 milj. kr. från förevarande anslag till anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd. Det nu behandlade anslaget bör därför enligt motionärerna föras upp med 27 845 000 kr. (yrkande 11).

I sitt betänkande 1984/85:13 har utskottet nyligen avstyrkt bifall till förslaget i motion 1984/85:2822 att inte göra den i budgetpropositionen förordade överföringen. Med hänvisning härtill och då utskottet ej heller i övrigt har något att erinra mot den i propositionen redovisade medelsberäkningen föreslår utskottet att riksdagen för budgetåret 1985/86 anvisar 24 845 000 kr. till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet. Därmed avstyrks motionens yrkande 9 i denna del och yrkande 11.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

att riksdagen till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:2822 yrkande 9 i denna del och yrkande 11 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 24 845 000 kr.

2. **Fortbildning m. m.** Regeringen har under punkt B 8 (s. 134–137) föreslagit riksdagen att till Fortbildning m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 12 468 000 kr.

Regeringen har vidare under avsnittet Vissa skolfrågor rubriken Utbildningsinsatser för skolledare (s. 49–51) föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för utformningen av den framtida skolledarutbildningen som har förordats i propositionen.

Motionerna

1984/85:867 av Lars Ernestam (fp) och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att planeringen för fortbildning av lärare förändras i den riktning som i motionen lämnade förslag redovisar.

1984/85:1325 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen beslutar anvisa ytterligare 10 milj. kr. under anslaget B 8. Fortbildning m. m. för utbildningskomplettering för ämneslärare.

1984/85:1331 av Linnea Hörlén m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att tillgodose behovet av behöriga lärare för undervisningen i religionskunskap på högstadiet genom såväl fortbildning som vidareutbildning.

1984/85:1337 av Gunnel Liljegren (m) och Lars Ahlmark (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär utredning om förutsättningarna för fortbildning av biologilärare.

1984/85:1355 av Ulla Tillander (c) och Stig Josefson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att åtgärder vidtas så att religionskunskapen får den ställning som avses enligt läroplanens intentioner.

1984/85:1879 av Inger Hestvik m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det angelägna i att man kartlägger förutsättningarna för att kunna bedriva dataundervisningen på låg- och mellanstadiet och planerar en fortbildning i datorstödd undervisning för redan verksamma lärare.[1]

1984/85:1895 av Elver Jonsson m. fl. (fp. s. m, c) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att medel inom tillgängliga utbildningsanslag används för att säkerställa en fortsatt utbildning och vidareutbildning i naturvetenskapliga och tekniska ämnen för lärare i grundskolan.

1984/85:1896 av Göte Jonsson m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder innebärande att behovet av behöriga lärare i religionskunskap tillgodoses på grundskolans högstadium, i enlighet med vad som anförts i motionen.

1984/85:1928 av Ingrid Sundberg (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
2. att riksdagen beslutar att anslaget för lärarfortbildning för budgetåret 1985/86 utökas med 115 000 kr. utöver regeringens förslag.

1984/85:2543 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
5. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående översynen av lärarfortbildningen.

Utskottet

I budgetpropositionens inledande avsnitt under rubriken Vissa skolfrågor behandlar föredragande statsrådet *utbildningsinsatser för skolledare* (s. 49–51). För att tillgodose vissa i propositionen angivna huvudmål bör det samlade programmet för den framtida skolledarutbildningen omfatta fyra delinsatser, nämligen rekryteringsutbildning, introduktionsutbildning, fördjupningsutbildning och kontinuerlig fortbildning. Motiven för de föreslagna insatserna utvecklas i propositionen och likaså anges det huvudsakliga innehållet i de olika utbildningarna.

Utskottet föreslår att riksdagen skall godkänna vad föredragande statsrådet har förordat om riktlinjer för utformningen av den framtida skolledarutbildningen.

[1] Yrkandet behandlas även i utskottets betänkande 1984/85:16.

Föredragande statsrådet behandlar i budgetpropositionen såväl i ett inledande avsnitt (s. 45 f.) som under nu ifrågavarande anslagsrubrik *fortbildningsorganisationen*. Enligt statsrådets mening finns det anledning till en samlad utvärdering där bl. a. frågor rörande fortbildningens grundläggande organisation och struktur tas upp. Han avser att ta initiativ till en sådan samlad översyn.

I ett par motioner framförs synpunkter på fortbildningens organisation.

Enligt motion 1984/85:867 (fp) bör man söka komma till rätta med de problem för eleverna som uppstår genom att korttidsvikarier måste anställas, vilket är en följd av att den nuvarande fortbildningen i stor utsträckning genomförs under kortare perioder medelst kurser på universitet och högskolor. Problemen torde enligt motionärerna kunna minskas, om fortbildningen i större utsträckning kunde knytas till kommunerna och kurserna anordnas på sätt som närmare anges i motionen. Motionärerna hemställer att riksdagen hos regeringen begär att planeringen av fortbildningen av lärare förändras i den riktning som föreslås i motionen.

I motion 1984/85:2543 (m) anförs att den nuvarande organisationen medför en tungrodd administration och att utbildningsutbudet i alltför hög grad har bestått av kortare, tvärvetenskapliga kurser "av för dagen populärt slag". Motionärerna förordar att det i den av statsrådet aviserade översynen bör ingå att finna former för en utbildning som inriktas mot fördjupning av ämneskunskaper (yrkande 5).

Som utskottet har redovisat i det föregående avser föredragande statsrådet att ta initiativ till en samlad översyn av organisationen för lärarnas fortbildning. Av budgetpropositionen framgår också att skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) gemensamt har inlett en utvärdering i vad gäller vissa frågor rörande erfarenheterna av den nya organisationen och myndigheterna avser att i sina anslagsframställningar för budgetåret 1986/87 redovisa resultatet av utvärderingen.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det är mycket viktigt att fortbildningsorganisationen blir ett effektivt instrument för skolans utveckling i enlighet med de intentioner som låg till grund för riksdagens beslut i frågan (prop. 1980/81:97, UbU 1980/81:37, rskr. 1980/81:386). Mot bakgrund härav finner utskottet det av värde att en samlad översyn kommer till stånd.

När det gäller de i motionerna 1984/85:867 och 1984/85:2543 yrkande 5 framförda synpunkterna utgår utskottet från att dessa tas med i de överväganden som görs i anslutning till den aviserade översynen av fortbildningens organisation m. m. Utskottet anser därmed att förslaget i motionerna inte bör föranleda något särskilt uttalande av riksdagen i den nu aktuella frågan, varför motionerna avstyrks.

I vad gäller *medelsberäkningen* under förevarande anslag föreslår regeringen att riksdagen till Fortbildning m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar 12 468 000 kr.

I motion 1984/85:1928 (m) yrkande 2 tar motionären upp situationen vid riksinternatskolorna såvitt avser lärarnas vid dessa skolor möjligheter till fortbildning. I synnerhet lyfts förhållandena vid Sigtunaskolan Humanistiska läroverket fram, vilken har en enskild skolstiftelse som huvudman, till skillnad från den andra riksinternatskolan i landet, Gränsnäskolan, för vilken Jönköpings kommun är huvudman. Kostnaderna för fortbildning av lärarna vid Sigtunaskolan Humanistiska läroverket kan täckas endast med hjälp av höjda elevavgifter. Med den storlek dessa nu har – sägs det i motionen – är det omöjligt att anslå medel för lärarfortbildning. Motionären menar att resultatet härav är en oförsvarbar diskriminering av de vid skolan anställda lärarna och yrkar att anslaget för lärarfortbildning för budgetåret 1985/86 ökas med 115 000 kr. utöver regeringens förslag.

Mot bakgrund av ett förväntat förslag av regeringen om ny lärarutbildning och nya fortbildningsbehov till följd därav föreslås i motion 1984/85:1325 (c) yrkande 5 att det redan nu beslutas om ekonomiskt utrymme under budgetåret 1985/86 för att främst göra det möjligt för ämneslärare att bredda sin ämneskompetens. För detta ändamål bör enligt motionärerna 10 milj. kr. anvisas under det nu aktuella anslaget.

Utskottet behandlar först motion 1984/85:1928 yrkande 2.

Utskottet konstaterar att motionärens beskrivning av att det inte är möjligt för lärare vid riksinternatskolorna att med hjälp av särskilda statliga medel delta i fortbildning är korrekt. Utskottet hänvisar härvid till vad föredragande statsrådet anförde i budgetpropositionen 1983, nämligen att bl. a. riksinternatskolorna "är av den karaktären att de själva måste få ta ställning till huruvida och i vilken form de önskar delta i den reformerade personalutbildningen. Däri ingår också att ta ställning till avsättning av medel för ändamålet" (s. 255).

Utskottet finner skäl att i sammanhanget erinra om att staten genom riksinternatskolorna har iklätt sig ett särskilt ansvar för att tillförsäkra vissa elever skolgång under trygga förhållanden [jfr UbU 1983/84:27 s. 13 och förordningen (1970:333) om riksinternatskolor]. Mot bakgrund härav utgår utskottet från att regeringen följer utvecklingen i nu berört hänseende vid riksinternatskolorna och vidtar de åtgärder som den bedömer påkallade. Med hänvisning härtill är utskottet inte berett att tillstyrka den ökning av anslaget för budgetåret 1985/86 som föreslås i motionen.

Mot bakgrund av förslaget i motion 1984/85:1325 vill utskottet anföra följande.

Regeringen har nyligen förelagt riksdagen proposition 1984/85:122 om lärarutbildning för grundskolan m. m. Utskottet inser liksom motionärerna att beslut av riksdagen om en reformerad lärarutbildning och förändring i framtiden av den nuvarande lärartjänstorganisationen för grundskolan, som kan följa härav, kan förväntas medföra ytterligare krav på fortbildning. Enligt utskottets mening bör det emellertid ankomma på regeringen att, när fullständig klarhet har nåtts om innebörden av en beslutad reform på

området, föreslå riksdagen att anvisa de medel för ändamålet som bedöms nödvändiga. Utskottet har inte nu underlag för att föreslå en sådan höjning av anslaget till Fortbildning m. m. redan för budgetåret 1985/86 som förordas i motionen.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att den fortbildning som behandlas i motionen, s. k. breddningskurser, förekommer i inte ringa omfattning inom ramen för den nuvarande organisationen. Under innevarande läsår ges 45 sådana kurser (jfr Personalutveckling för skolväsendet 1984/85. Rapport om högskolans utbud m. m. för personalutbildning. SÖ 1984). De samlade resurserna för personalutveckling för nästa budgetår, vilka återfinns under flera skilda anslag i budgetpropositionen, kan totalt uppskattas till ca 300 milj. kr.

Utskottet, som hänvisar till det anförda och samtidigt vill erinra om det statsfinansiella läget, är sålunda inte berett att tillstyrka bifall till förslaget om ytterligare 10 milj. kr. under anslaget.

Riksdagen bör med hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående bifalla regeringens hemställan om ett reservationsanslag av 12 468 000 kr. till Fortbildning m. m. för budgetåret 1985/86. Därjämte bör motion 1984/85:1325 yrkande 5 avslås.

Utskottet övergår nu till att behandla en rad motionsyrkanden, vilka samtliga kräver lärarfortbildning i vissa speciella ämnen.

Med hänvisning till vad motionärerna anfört om behovet av att stärka biologiämnets ställning på den naturvetenskapliga linjen i gymnasieskolan krävs i motion 1984/85:1337 (m) yrkande 3 en utredning om förutsättningarna för *fortbildning av biologilärare*. I motion 1984/85:1879 (s) yrkande 1 i denna del begär motionärerna att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det angelägna i att man planerar en *fortbildning i datorstödd undervisning* för redan verksamma lärare. Mot bakgrund av vad i budgetpropositionen anförs om att den särskilda medelsanvisningen för *fortbildning i naturorienterande ämnen och teknik* (no/teknik) för klasslärare under förevarande anslag upphör med utgången av innevarande budgetår hemställs i motion 1984/85:1895 (fp, s. m, c) att riksdagen uttalar sig för att medel inom tillgängliga utbildningsanslag används för att säkerställa en fortsatt utbildning och vidareutbildning i naturvetenskapliga och tekniska ämnen för lärare i grundskolan.

I motionerna 1984/85:1331 (fp), 1984/85:1355 (c) och 1984/85:1896 (m) åberopas att det är många i ämnet obehöriga lärare som undervisar i *religionskunskap* på grundskolan. Enligt motion 1984/85:1331 är situationen i dag otillfredsställande, trots att riksdagen för några år sedan beslutade att prioritera ämnet religionskunskap i fortbildningen av lärare. Motionärerna hemställer om åtgärder för att tillgodose behovet av behöriga lärare för undervisning i religionskunskap på högstadiet genom såväl fortbildning som vidareutbildning (yrkande 3). I motion 1984/85:1355 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har anförts om

nödvändigheten av att åtgärder vidtas så att ämnet religionskunskap får den ställning som avses enligt läroplanens intentioner. I motion 1984/85:1896 slutligen anförs att bristande utbildning hos lärarna kan medföra osäkerhet i undervisningen och detta gäller inte minst religions- och kristendomsundervisningen. Motionärerna hemställer att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som innebär att behovet av behöriga lärare i religionskunskap tillgodoses på grundskolans högstadium i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Den organisation för skolans personalutbildning som började tillämpas den 1 juli 1982 grundar sig, som tidigare redovisats, på riksdagens beslut med anledning av proposition 1980/81:97 om skolforskning och personalutveckling (UbU 1980/81:37, rskr. 1980/81:386). Beslutet innebär bl. a. att ansvaret för det pedagogiska utvecklingsarbetet i huvudsak skall ligga på det regionala och lokala planet.

Skolstyrelsen, som är huvudman för skolan och dess personal, har ansvaret för att planera personalutbildningen. Kommunerna får statsbidrag till lokal skolutveckling för att finansiera kostnader för personalutbildning och andra utvecklingsåtgärder. Det är skolstyrelsen som skall fatta de individuella besluten om utbildning och tjänstledighet för denna.

Staten utövar ett inflytande över personalutbildningen i första hand genom att dels se till att det inom högskolan finns ett visst utbud av kurser eller andra utbildningsmöjligheter för lärare och skolledare, dels ange vilka förmåner som får utgå vid tjänstledighet för viss prioriterad utbildning. Det sistnämnda sker genom förordningen (1982:608) om statsbidrag till lokal skolutveckling m. m., av vilken det framgår att regeringen bestämmer för vilka fall lön utan avdrag, resekostnadsersättning, traktamente m. m. får medges och att SÖ beslutar för vilka slag av utbildningsbehov B-avdrag på lönen får beviljas i samband med tjänstledighet för personalutbildning. Regeringens ställningstagande rörande bibehållna löneförmåner har formen av en bilaga till förordningen. SÖ:s beslut publiceras i SÖ:s författningssamling (jfr SÖ-FS 1984:41). Inom ramen för regeringens och SÖ:s bestämmelser om löneförmåner m. m. ankommer det på skolstyrelsen att i mån av tilldelade resurser bevilja förmåner för lärare som söker fortbildning. Kommunernas beslut om beviljade förmåner kan ses som ett uttryck för kommunernas prioriteringar.

När det gäller de ämnen för vilka det enligt motionerna föreligger angelägna fortbildningsbehov, vill utskottet göra följande kommentarer.

Utskottet har inhämtat att ett mycket stort antal lärare har genomgått kurser i datalära och datorundervisning under läsåren 1983/84 och 1984/85. Antalet kursdeltagarveckor är under innevarande läsår drygt 10 000 (motsvarar 2 515 beviljade platser) av de ca 38 800 som genomförs totalt i samtliga ämnen. Det innebär att drygt en fjärdedel av all fortbildning i landet avser data och att data är det mest frekventa fortbildningsämnet.

I vad gäller ämnet religionskunskap vill utskottet erinra om att det såvitt

Rättelse: S. 10, 4. andra raden Står: punkt B 11 Rättat till: punkt B 10

avser bibehållna löneförmåner är ett av regeringen prioriterat ämne. Under innevarande läsår genomförs 950 kursdeltagarveckor i ämnet. Kommunerna har beviljat löneförmåner i 48 % av antalet ingivna ansökningar. Andelen beviljade ansökningar om förmåner är i genomsnitt 35 %. De flesta av de genomförda kurserna i religionskunskap avser breddning av högstadielärarnas kompetens. Generellt har konstaterats ett ökat intresse under innevarande läsår för fortbildning i religionskunskap.

Som framgår av motion 1984/85:1895 beräknas fortsättningsvis inga särskilda medel för no/teknik-fortbildningen. Emellertid framhåller föredragande statsrådet att det är nödvändigt med ytterligare insatser för att stärka lärarnas kunskaper på bl. a. detta område, varför ifrågavarande fortbildningsbehov bör prioriteras även i fortsättningen. Då erfarenheterna av den nuvarande no/teknik-fortbildningen för klasslärare är mycket positiva, talar enligt statsrådet goda skäl för att fortbildning med denna inriktning anordnas även i fortsättningen inom ramen för högskolans och kommunernas fortbildningsresurser, trots att den särskilda medelstilldelningen för dessa ändamål upphör. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning och finner att syftet med motion 1984/85:1895 i huvudsak är tillgodosett.

Med hänvisning till vad utskottet nu har redovisat om fortbildning av lärare och till vad i budgetpropositionen har anförts om fortsatta insatser för fortbildning i no/teknik föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1331 yrkande 3, 1984/85:1337 yrkande 3, 1984/85:1355, 1984/85:1879 yrkande 1, 1984/85:1895 och 1984/85:1896 yrkande 1.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *riktlinjer för utformningen av den framtida skolledarutbildningen*
   att riksdagen godkänner det som har förordats i proposition 1984/85:100,
2. beträffande *fortbildningens organisation m. m.*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:867 och 1984/85:2543 yrkande 5,
3. beträffande *möjlighet till fortbildning för lärare vid riksinternatskolorna*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:1928 yrkande 2,
4. beträffande *anslagsbeloppet*
   att riksdagen till *Fortbildning m. m.* med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:1325 yrkande 5 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 12 468 000 kr.,
5. beträffande *fortbildning i religionskunskap m. fl. ämnen*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1331 yrkande 3, 1984/85:1337 yrkande 3, 1984/85:1355, 1984/85:1879 yrkande 1, 1984/85:1895 och 1984/85:1896 yrkande 1.

3. **Särskilda åtgärder på skolområdet.** Regeringen har under punkt B 9 (s. 137–139) föreslagit riksdagen att till Särskilda åtgärder på skolområdet för budgetåret 1985/86 anvisa ett anslag av 245 450 000 kr.

Motionen

1984/85:2822 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

12. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att till Särskilda åtgärder på skolområdet för budgetåret 1985/86 anvisa ett anslag av 245 450 000 kr.,

13. att riksdagen beslutar att inrätta ett nytt anslag Bidrag till handikappade med särskilda behov inom skolväsendet och att till detta för budgetåret 1985/86 anvisa ett anslag av 100 000 000 kr. samt att hos regeringen begära förslag till bidragsregler för anslaget,

14. att riksdagen beslutar att inrätta ett nytt anslag Extra bidrag till studie- och yrkesorientering och att till detta för budgetåret 1985/86 anvisa 5 450 000 kr. samt att hos regeringen begära förslag till bidragsregler för anslaget.

Utskottet

Från förevarande anslag bestrids kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1981:501) om statsbidrag till särskilda åtgärder på skolområdet (ändrad senast 1984:70).

Föredragande statsrådet erinrar om att han i budgetpropositionen 1984 har redovisat sin uppfattning att principerna för anslagets fördelning och användning bör ses över. Statsrådet avser att återkomma i frågan senast i samband med översynen av statsbidragssystemet för grundskolan.

För budgetåret 1985/86 beräknas i nu föreliggande budgetproposition 245 450 000 kr. för särskilda åtgärder på skolområdet.

I motion 1984/85:2822 (m) anförs att hanteringen av medlen under förevarande anslag inte har varit utan problem. Motionärerna erinrar om att skolöverstyrelsen (SÖ) efter uppdrag av regeringen nyligen har redovisat förslag rörande medlen för särskilda åtgärder på skolområdet. Förslaget remissbehandlas f. n. Motionärerna, som åberopar att reglerna för anslaget har inneburit att medlen har fördelats relativt jämnt mellan kommunerna, vilket inte stämmer med anslagets syfte, förordar att anslaget avvecklas (yrkande 12). I stället bör dels två nya anslag föras upp på riksstaten, dels bör 40 milj. kr. föras över till grundskolans förstärkningsresurs. Under det ena av de båda föreslagna anslagen förordar motionärerna att riksdagen till Bidrag till handikappade med särskilda behov inom skolväsendet för budgetåret 1985/86 anvisar 100 milj. kr. (yrkande 13). Under det andra anslaget bör riksdagen till Extra bidrag till studie- och yrkesorientering för samma tid anvisa 5 450 000 kr. (yrkande 14). Vidare bör regeringen återkomma med regler för bidrag ur de två nya anslagen. Förslagen i motionen innebär en

besparing på 100 milj. kr.

Såsom framgår av såväl motionen som budgetpropositionen bereds f. n. förslag av SÖ rörande medlen för särskilda åtgärder på skolområdet. Vidare har utskottet inhämtat att regeringen avser att framlägga förslag om ett reviderat system för statsbidrag till undervisningen i gymnasieskolan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förslagen i motionen i den del de avser avveckling av anslaget och införandet av två nya anslag.

I vad gäller den reduktion av ifrågavarande medel som uppkommer genom de av motionärerna förordade åtgärderna vill utskottet peka på att medlen under anslaget avser åtgärder på ett angeläget område, genom vilka stöd ges främst åt elever med särskilda behov. Utskottet kan med hänvisning härtill inte tillstyrka den drastiska nedskärning som motionärerna föreslår. Riksdagen bör sålunda ej heller biträda motionens förslag i denna del.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

att riksdagen till *Särskilda åtgärder på skolområdet* med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:2822 yrkandena 12, 13 och 14 för budgetåret 1985/86 anvisar ett anslag av 245 450 000 kr.

4. **Kopiering av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 10 (s. 139–140) och hemställer

att riksdagen till *Kopiering av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 5 520 000 kr.

Stockholm den 12 mars 1985

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Göran Allmér (m), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Birger Hagård (m), Björn Samuelson (vpk), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp).

Reservationer

1. Anslag till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet (punkt 1)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar "I sitt" och slutar "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en överföring av 3 milj. kr. från förevarande anslag till anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd inte bör komma till stånd. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 9 i denna del och yrkande 11 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 3 milj. kr. höjt belopp.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* med avslag på proposition 1984/85:100 och med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 9 i denna del och yrkande 11 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 24 845 000 kr.

2. Fortbildningens organisation m. m. (punkt 2, mom. 2)

Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar "Som utskottet" och slutar "motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar med tillfredsställelse den i budgetpropositionen aviserade översynen av lärarfortbildningen. Enligt utskottets mening bör riksdagen genom ett uttalande ange att översynen bör ha den inriktningen att fortbildningen ges en smidigare administration. Vidare bör i översynen ingå att finna former för en utbildning som inriktas mot fördjupning av ämneskunskaper. Utskottet utgår från att de synpunkter beträffande vikarier och problem för eleverna till följd av tjänstledigheter för lärare i samband med fortbildning som framförs i motion 1984/85:867 beaktas vid översynen. Vad utskottet nu har anfört om fortbildningens organisation bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:2543 yrkande 5 och med anledning av motion 1984/85:867 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *fortbildningens organisation*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2543 yrkande 5 och med anledning av motion 1984/85:867 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

3. Möjlighet till fortbildning för lärare vid riksinternatskolorna (punkt 2, mom. 3)

Kerstin Göthberg (c), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "i motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att staten genom riksinternatskolorna har iklätt sig ett särskilt ansvar för att tillförsäkra vissa elever skolgång under trygga förhållanden [jfr UbU 1983/84:27 s. 13 och förordningen (1970:333) om riksinternatskolor]. Lärarna har statligt reglerade tjänster och statsbidrag till deras löner utgår enligt samma grunder som till kommunal gymnasieskola. Mot bakgrund härav instämmer utskottet i motionärens uppfattning att även lärare vid Sigtunaskolan Humanistiska läroverket bör ha möjlighet till fortbildning med hjälp av särskilda statliga medel. Samma ordning bör gälla för lärare vid Gränsnaskolan. Enligt utskottets bedömning bör ekonomiskt utrymme för den av utskottet förordade förändringen kunna beredas inom ramen för de av regeringen begärda medlen under förevarande anslag. Vad utskottet har anfört om möjlighet till fortbildning för lärare vid riksinternatskolorna bör regeringen med anledning av motion 1984/85:1928 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *möjlighet till fortbildning för lärare vid riksinternatskolorna*
   att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1928 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

4. **Anslag till Fortbildning m. m. (punkt 2, mom. 4)**

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Regeringen har" och på s. 6 slutar "yrkande 5 avslås" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad som har anförts i motionen förordar utskottet att riksdagen nu beslutar att tillföra fortbildningsanslaget ytterligare 10 milj. kr. i syfte att redan under nästa budgetår möjliggöra en ökad omfattning av sådana kurser som leder till breddad kompetens hos ämneslärarna.

Åberopande det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1325 yrkande 5 och med avslag på proposition 1984/85:100 till Fortbildning m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar 22 468 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *anslagsbeloppet*
   att riksdagen till *Fortbildning m. m.* med bifall till motion 1984/85:1325 yrkande 5 och med avslag på proposition 1984/85:100

för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 22 468 000 kr.,

5. Anslag till Särskilda åtgärder på skolområdet (punkt 3)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar "Såsom framgår" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att riksdagen nu bör besluta om förändringar i vad gäller förevarande anslag i enlighet med förslaget i motionen. Nuvarande regler har uppenbarligen inneburit att anslaget – tvärtemot intentionerna – har fördelats relativt jämnt mellan kommunerna. Detta har i praktiken inneburit en generell extra förstärkningsresurs till grundskolan. För att anslaget verkligen skall komma att utnyttjas för avsedda ändamål bör det delas upp på två nya anslag, dels ett rubricerat Bidrag till handikappade med särskilda behov inom skolväsendet, dels ett rubricerat Extra bidrag till studie- och yrkesorientering. Under de båda anslagen bör anvisas 100 milj. kr. resp. 5 450 000 kr. för budgetåret 1985/86. Regeringen bör snarast återkomma med förslag om bidragsregler för de nya anslagen. Likaså i enlighet med motionen bör från det nuvarande anslaget 40 milj. kr. föras över till förstärkningsresursen under grundskoleanslaget. Den genom förändringen uppkomna besparingen på 100 milj. kr. motiveras enligt utskottet av statsfinansiella skäl. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen bifaller yrkandena 12, 13 och 14 i motion 1984/85:2822 och avslår proposition 1984/85:100 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *anslagsbeloppet*
   att riksdagen till *Bidrag till handikappade med särskilda behov inom skolväsendet* med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 12 i denna del samt yrkande 13 och med avslag på proposition 1984/85:100 för budgetåret 1985/86 anvisar ett anslag av 100 000 000 kr.,
2. beträffande *anslagsbeloppet*
   att riksdagen till *Extra bidrag till studie- och yrkesorientering* med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 12 i denna del samt yrkande 14 och med avslag på proposition 1984/85:100 för budgetåret anvisar ett anslag av 5 450 000 kr.